

SOPRONI EGYETEM / UNIVERSITY OF SOPRON
LÁMFALUSSY SÁNDOR KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR
/ ALEXANDRE LAMFALUSSY FACULTY OF ECONOMICS

VÁLSÁG ÉS KILÁBALÁS: INNOVATÍV MEGOLDÁSOK

**CRISIS AND RECOVERY:
INNOVATIVE SOLUTIONS**

Konferenciakötet
Conference Proceedings

online kiadvány / electronic publication

SOPRON / Hungary
2020. november 5. / 5 November 2020

Nemzetközi tudományos konferencia a Magyar Tudomány Ünnepe alkalmából
/ International Scientific Conference on the Occasion of the Hungarian Science Festival

Mottó / Motto: „Jövőformáló tudomány” / „Future Shaping Science”

Szervező / Organizer: A Soproni Felsőoktatásért Alapítvány
/ For the Higher Education at Sopron Foundation

A konferencia védnöke / Patron of the Conference:
Innovációs és Technológiai Minisztérium / Ministry for Innovation and Technology

Szerkesztők / Editors:
Dr. CZEGLÉDY Tamás,
Dr. RESPERGER Richárd

Tördelő szerkesztő / Layout Editor:
TAKÁCS Eszter

Borítóterv / Cover Plan:
JUHÁSZ Márton

ISBN 978-963-334-372-2 (online)

Felelős kiadó / Executive Publisher:
Prof. Dr. FÁBIÁN Attila, a Soproni Egyetem általános rektorhelyettese
/ Vice Rector of the University of Sopron

Kiadja / Publisher:
© Soproni Egyetem Kiadó / University of Sopron Press
Sopron, 2020

A Chiemgauer helyi pénz jelenlegi forgásának elemzése a felhasználói tapasztalatok oldaláról¹

Analyzis of the Velocity Circulation of Chiemgauer and Local Currencies in Wörgl from the Side of the User Experience

Dr. CSEH Balázs LL.D.

PhD-hallgató

Soproni Egyetem, Lámfalussy Sándor Közgazdaságtudományi Kar

Dr. KOVÁCS Tamás PhD

egyetemi docens, intézetigazgató

Soproni Egyetem, Lámfalussy Sándor Közgazdaságtudományi Kar

Prof. Dr. VARGA József PhD

egyetemi tanár

Szent István Egyetem, Kaposvári Campus

Budapesti Corvinus Egyetem

Absztrakt

Jelen publikáció a SARS-CoV-2 vírus okozta (COVID-19) világjárvány Európában jelentkező első hullámát követő dél-németországi, illetve az ausztriai Wörgl városában folytatott tanulmányút keretein belül megvalósult kutatás tapasztalatait írja le. A tanulmány elemzi a Chiemgauer működésének gyakorlati tapasztalatait és a megvalósulás eredményeit. Kérdőíves, illetve mélyinterjú felmérést készítettek a szerzők a Chiemgauer működési területének több városában, illetve a helyi pénz elfogadóhelyein. A tanulmány fókuszában az a kérdés áll, hogy a vizsgált térségben milyen a helyi pénzek elfogadottsága a felhasználói oldalon, illetve van-e valós igény a használatra? Mindezzel kapcsolatban foglalkozunk a helyi pénzek forgásával. Az eredmények felhasználásával következtetéseket vonunk le egy lehetséges magyarországi átültetésre.

Kulcsszavak: helyi pénz, pénz forgási sebesség, Chiemgauer, fenntarthatóság

JEL-kódok: B52, E12, M14

Abstract

The present publication details the findings and observations of a research carried out during a study trip in Southern Germany and the city of Wörgl, Austria, after the first European wave of the COVID19 pandemic. The study analyses the practical experience and the realisation of the mechanisms of Chiemgauer. The authors conducted a survey with the help of questionnaires and in-depth interviews in several cities where Chiemgauer is already a reality and in places where the local currency is accepted. The primary focus of the study casts some light on the acceptance of local currency on the side of customers and whether there is a real demand for using it in the area in question. In connection with all this, we deal with the circulation of local currencies. Using the results, we draw conclusions for a possible transposition in Hungary.

Keywords: local currency, velocity circulation of money, Chiemgauer, responsibility

JEL Codes: B52, E12, M14

¹ Jelen publikáció és az azonos című a Soproni Egyetem Lámfalussy Sándor Közgazdaságtudományi Karán 2020. november 5-én online megrendezett „VÁLTSÁG ÉS KILÁBALÁS: INNOVATÍV MEGOLDÁSOK” nemzetközi tudományos konferencián tartott előadás az „EFOP-3.6.1-16-2016-00018 – A felsőoktatási rendszer K+F+I szerepvállalásának növelése intelligens szakosodás által Sopronban és Szombathelyen” című projekt támogatásával valósult meg.

1. Bevezetés, célok

A helyipénz-rendszerek fő céljukat – a gazdaság élénkítését – (gazdasági) válságok idején töltik be. A COVID19 járvány negatív gazdasági hatásai még csak kialakuló fázisában van, de már érzékelhetőek. A helyi pénzek Gesell-i alapfilozófiája ilyen időszakokban éledhetne fel, ám a Chiemgauer esetében be kívánjuk mutatni, hogy az álláspénz alap gondolatának koncepciója, hogyan alakult ált a lokális-regionális-globális térszintereken.

Az említett változást az Irving Fisher által kidolgozott (pénz)forgási sebesség lassulására vezetjük vissza. A helyben nyert tapasztalatok azt sugalmazzák, hogy Chiemgauer elveszteni látszik a gesell-i szabadpénz jellegét, mivel nem forog kellő gyorsasággal és mennyiségben a reálgazdaságban. Indokolni kívánjuk, hogy Keynes által meghatározott spekulációs célú pénzkereslet, óvatossági pénzkereslet negatív hatásainak kiküszöbölésére, a tranzakciós pénzkereslet funkciójának erősítésére létrehívott Chiemgauer a sikeres kezdetek után a pénz forgásának drasztikus lelassulása okán jelenlegi állapotában a nem teljesíti a hozzá fűzött reményeket, „vegetáló”, szinten tartó helyzetbe sodródott a tapasztaltak alapján.

Mindezekkel kapcsolatban az alábbi alapvetéseket tehetjük:

H¹: A Chiemgauer forgása jelentősen lelassult.

H²: A Chiemgauer kibocsátásának célja megváltozott, új karakterekkel bővült.

A Chiemgauer párhuzamba állítható (még földrajzi közelségéből is) az ámbár történelmi (de értékes) kategóriának tekinthető wörgl-i helyi pénzzel. Ezért az értekezés közben folyamatosan utalásokat teszünk arra. Érdemesnek tartjuk foglalkozni a vizsgált helyi pénz 21. századi funkciójának lokális-regionális-globális térben történő elhelyezésével. Ennek során különösképpen értjük ez alatt a Chiemgauer kibocsátásának célját, hogy melyik térben kívánja kifejteni hatásait.

A feltüntetett elfogadóhelyek reálműködését Rosenheim és Traunstein városokban vizsgáltuk, ellenőriztük.

2. A téma felvezetése, a vonatkozó szakirodalom bemutatása, értékelése

A történelem során a pénz „mainstream” története mellett mindig jelen volt, hol a felszínen, hol felszín alá kényszerítve, a helyi pénzek gyakorlata. E pontban a helyi pénzek működésének elméleti alapjait mutatjuk be, a terjedelem miatt csak egy fő gondolatot kiemelve.

A helyi pénzek és elszámolási eszközök két alapvető célt kívántak teljesíteni: biztosítaniuk kellett emberi szükségletek kielégítését, azaz a termékek és szolgáltatások áramlását, a kereslet és kínálat találkozását, valamint a helyi gazdasági szereplők számára a gazdasági stabilitás megőrzését. A helyi pénz helyi bizalomra épül, az emberek bíznak a mögötte álló ígervény értékében, beválthatóságában. A Silvio Gesell közgazdász által megalkotott „szabadpénz” elméletének gondolatiságával azonos módon a saját fizetőeszközüket megalkotó helyi vállalatoknak is az a céljuk, hogy a helyben lévő vásárlóerőt, ne vagy nehezebben lehessen a „exportálni” a mindenkori törvényes fizetőeszközön keresztül.

A helyi pénzek elméleti alapja Silvio Gesell munkásságán alapszik. Gesell alkotta meg az úgynevezett álláspénz modernkori elvét azt hirdetve, hogy használatával biztosítható a pénzáramlás. A Chiemgauer példája – mint ahogy az 1930-as években a helyi pénzek két leg híresebb esete, a Schwanenkircheni Wära és a Wörgli Schilling esete (Varga, 2016) – szemléletesen alátámasztja azt az elvet, melyet Gesell a pénz szerepéről megfogalmazott. „A pénz csereeszköz, nem más. Az áruk cseréjét kell megkönnyítenie, a cserekereskedelem nehézségeit kell meghaladnia. A cserekereskedelem bizonytalan, nehézkes, drága volt, és gyakran csődöt is mondott; ezért a pénznek, amely ezt fel kell, hogy váltsa, biztosítania kell az áruk cseréjét, meg kell gyorsítania és olcsóvá kell tennie az árucserét. Ez az, amit a pénztől elvárunk.” (Gesell, 2011, p. 247)

Gesell szerint a pénz aszimmetrikus viszonyban, fölényben van az áruval szemben. Az elmélet kulcseleme a pénz áru feletti hatalma: a pénz bármeddig tartható (mert nem romlandó és nincs tartási költsége), míg az eladóknál számít az időtényező (romlandó áruk és/vagy tárolási költségek). (Gesell, 2011)

Gesell elmélete azon az aszimmetrián alapszik, mely szerint a pénz uralkodik az áru felett. A pénz-áru viszonya Gesell szerint a nem romlandó hatalma a romlandó felett. A pénz-kölcsönzöt nem szorítják „patkányok, molyok, rozsda, tűz- és tetőkárok” (Gesell, 2011, p. 326), melyek az áru birtokosát arra készítetik, hogy áruját minél előbb cserére bocsássa. Az aszimmetria orvoslása érdekében a pénzt is rontani kell, technikailag fizikai esetben például bélyegek felragasztásával, bankszámlapénz esetében negatív kamatlábbal (Schwundgeld), így a pénz felhalmozása nem lesz vonzó a gazdasági alanyok számára. A közösségi pénzrendszer célja, hogy betöltse a pénz csereeszköz funkcióját, és így kiszoríthatja a felhalmozást és a spekulációt. Ez a kettős cél leggyorsabban a negatív kamat bevezetésén keresztül lehetséges. Ebben az esetben ugyanis – ahogy Sárdi bemutatja – a pénz visszatartását nem jutalommal, hanem „büntetéssel” illetik. (Sárdi, 2012)

A helyi pénzekre szokás a komplementer fizetőeszköz elnevezést is használni. Ez arra utal, hogy ez az eszköz önmagában nem, csak a nemzeti valutával együttműködésben lehet működőképes, nem szoríthatja ki a tradicionális fizetőeszközt. (Székely, 2010)

Ahogy Szóka (2013) rámutat, a helyipénz-rendszer sehol sem működik magától, a megbízható, értékes és fenntartható működtetéséhez mindenképpen szükséges egy olyan szervezet felállítása, amely ezt a tevékenységet magáénak érzi, és elvégzi a szükséges feladatokat. Kiemelten fontos azon boltok, egységek, szervezetek listájának összeállítása, ahol ezt a helyi pénzt elfogadják. Ahhoz, hogy ez valóban közismert és kezelhető legyen, elengedhetetlen egy olyan webes felület, ahol a szükséges információkat be lehet szerezni, mind az elfogadóhelyre, mind a rendszer működésére vonatkozóan (helyi pénz beszerzése, beváltása, visszaváltása). Lényegében ezen kritériumok, feltételek megvalósulnak a Chiemgauer esetében: létezik szervezet, weblap (www.chiemgauer.info), és jellemzőek a média hírek.

A helyi pénz rendszereinek bevezetése a fogyasztó megnyerését igényli. A helyi pénz azonban akkor tudja szerepkörét betölteni, ha a vállalkozói termékpályák egészét uralja. Ennek a követelménynek leginkább a WIR felel meg. A helyi pénznek nemcsak a fogyasztást, hanem a termelést is át kell hatnia. Ezért fontos működtetése során a termékpályák felmérése, input-output táblák segítségével a helyben maradó tényezőáramlás, a rendszerbe kívülről áramló és a rendszert elhagyó outputot kimutatása. Napjainkra megjelentek már kritériumok a fenntartható fejlődéshez való hozzájárulásra is. (Szemerédi–Szigeti, 2019)

3. Az alkalmazott módszerek

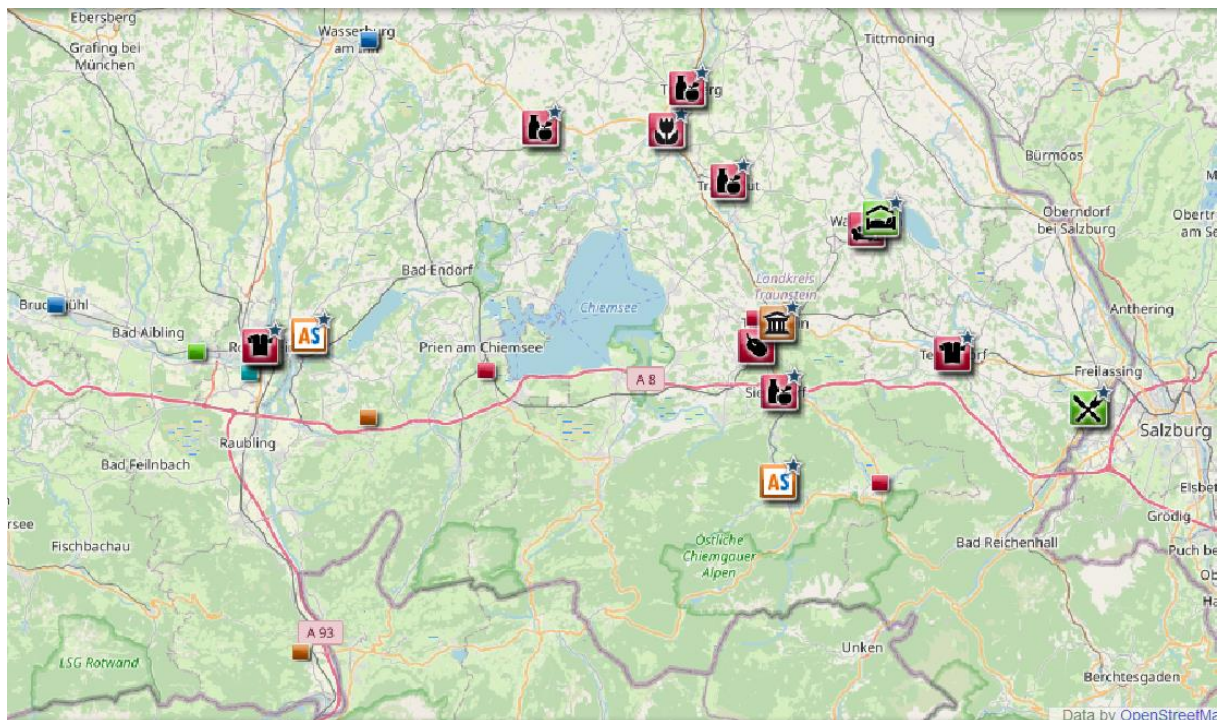
A kutatás elsődleges szempontja az volt, hogy átfogó képet mutasson be Chiemgauer valós helyzetéről, valamint ezt követően bemutassa a helyi pénz kezdeményezések által kínált lehetőségeket a COVID19 járványhelyzetben (illetve azt követően). A szekunder kutatás legfőképpen Varga József korábbi kutatásain alapult, illetve módszernek a tartalomelemzést és a szakirodalom feldolgozást alkalmaztuk. A tartalomelemzés az adatgyűjtésnek olyan technikája, amely során információgyűjtést és elemzést végeztünk könyvekből, folyóiratokból, sajtóból, rádióból, televízióból. Ennek alapja a német sajtó termékei, és a Chiemgauer saját honlapja volt (www.chiemgauer.info). Az empirikus kutatási technikák alkalmazása leginkább a primer kutatás során kerültek alkalmazásra. Saját kutatások megalapozásában a Chiemgauerre fókuszáltuk, mellyel kapcsolatban kérdőíves és mélyinterjú vizsgálatokat is végzett Cseh Balázs. A mintavételezési eljárás két irányból történt, hiszen a kérdőíves vizsgálatok a fogyasztói, míg a mélyinterjú vizsgálatok kibocsátói, forgalmazói oldalról lett elvégezve. A kérdőíves vizsgálatok során a 25 darab (12 elfogadóhely, 13 nem elfogadóhely vállalat, illetve

járókelő) kérdőív került megválaszolásra, mely bár nem minősül reprezentatívnak, de a hipotézisek és eredmények igazolásában megfelelő segítségnek bizonyultak. A kérdőív tartalmát illetően arra voltunk kíváncsiak, hogy a kitöltők mit gondolnak jelenleg a helyi pénzről, mivel sejtésünk az volt, hogy sokak számára ismeretlen ez az alternatív finanszírozási forrás ezért röviden bemutatásra került a helyi pénzek cél és eszközzrendszere. A rövid bemutatásra szükség volt annak érdekében, hogy az alanyok tisztában legyenek nagy vonalakban a helyi pénzek jelentőségével. Az alanyok alacsony száma az egyszerű statisztikai módszerek Excel programmal történő adatelemzését indokolták.

A következtetések megalapozásában a kérdőíves vizsgálat mellett az elkészített mélyinterjúk is segítségemre voltak. Három olyan személlyel készítettem mélyinterjút, akik a kibocsátásban, forgalmazásban, vagy a helyi pénzek marketingelésében, menedzselésében jelentős részt vállalnak. A kérdőíves és mélyinterjúk vizsgálatok hozzájárultak a bemutatásra kerülő eredmények meghozatalához, azonban a kutatás helybeni szűk mozgásterét (3 település), ideje (3 nap) és a járványhelyzet miatti korlátozások, bizalmatlanság nagymértékben negatívan érintették. Mélyinterjúk alanyai: Jutta Seethaler, Elke Mathe, Christophe Levannier.

4. A téma tárgyalása

A Chiemgauer kibocsátására 2003-ban került sor. A 2003. évi indulás után 2007-ben létrehozták a Regio e. G-t Prien am Chiemsee székhellyel, amely egy regionális szövetkezetként több települést összefogva 269 taggal szerveződött. Feladataikat három fő pontban fogalmazták meg: 1.) a Chiemgauer, mint elszámolási eszköz gazdasági ügyeinek irányítása; 2.) további regionális valuták elszámolásának lebonyolítása; 3.) mikrohitelzés euróban és regionális helyi pénzben. A 2003-ban induló kezdeményezés többszöri nekifutás után vált meghatározóvá a Chiemsee térségében. (Gelleri, 2009) Jelenlegi működési térségét az alábbi térkép szemlélteti:

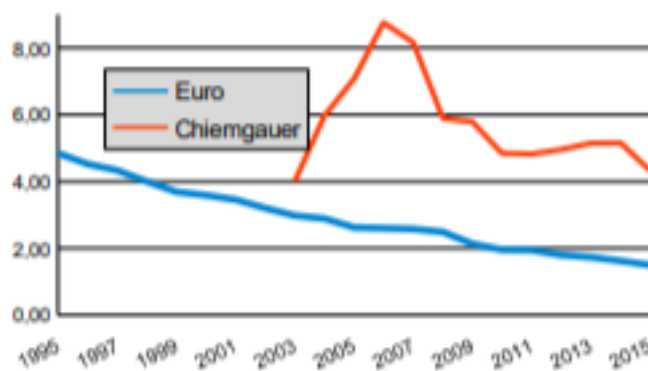

1. ábra: A Chiemgauer működési régiója
Forrás: <https://www.chiemgauer.info/?id=410>

2020-ban 10 területen található elfogadóhely, amelyek a következők: Achentel, Berchtesgadener Land, Chiemsee, Mangfalltal, Rosenheim, Sonstige, Traunstein, Trostberg, Überregional, Wasserburg.

Magyar kutatók egy csoportjának a 2012. évi, a Chiemsee körüli településeken végzett felmérése szerint a vállalkozók elsősorban a helyi gazdaság fejlődését várták a Chiemgauer bevezetésétől, a környezetbarát gazdasági folyamatok és a vállalkozások közötti együttműködés mellett. Az elfogadását befolyásoló szempontok közül érdekes módon a reklám és a forgalomnövekedés volt a legkevésbé meghatározó. Megállapították, hogy a lakosság – legalább is a felmérés időpontjában – kevésbé használta a helyi pénzt, sokkal inkább a vállalkozók alkalmazták egymás között (Parádi et al., 2013)

A Chiemgauer működési statisztikái tekintetében a 2015-ös évtől szűkebb, és nem több periódusra vonatkozó adatok közzététele történik, azóta több korábbi adat vonatkozásában adatfrissítés és közzététel nem történt. A projektgazda társaság képviselőivel folytatott interjú szerint, Elke Mathe és Christophe Levannier arra vezette vissza, hogy jelentősen visszaesett a növekedés és az új bekapcsolódók száma, illetve az Klimabonus-ra koncentrálnak az erőforrásokat. Ezt támasztja alá, hogy amíg 2015-ben 561 elfogadóhely volt (legmagasabb 2012-ben 633), addig 2020-ra ez 450-re süllyedt (utoljára 2005-ben volt ilyen alacsony). A Rosenheim és Traunstein városokban feltüntetett és ellenőrzött 12 elfogadóhely közül azonban ténylegesen 10 helyen használható a helyi pénz, és ezeken a helyeken is minimális a forgalom (havi 8-20 vásárló, havi 200 eurónak megfelelő forgalom alatt), tehát a működési intenzitás kismértékű. Az interjúalanyok szintén megerősítették, hogy 2015 óta folyamatosan csökken a forgási sebesség (Umlaufgeschwindigkeit). Az elérhető statisztikai adatok is – bár jelentősen az euró megfelelő adata felett helyezkedtek el – a forgási sebesség lassulását jelezték.

2. ábra: Az euró és a Chiemgauer forgási sebessége 1995 és 2015 között

Forrás: https://www.chiemgauer.info/fileadmin/user_upload/Dateien_Verein/Chiemgauer-Statistik.pdf

3. ábra: A Chiemgauer kiadási aránya viszonyítva az értékesítéshez (%) 2005 és 2015 között

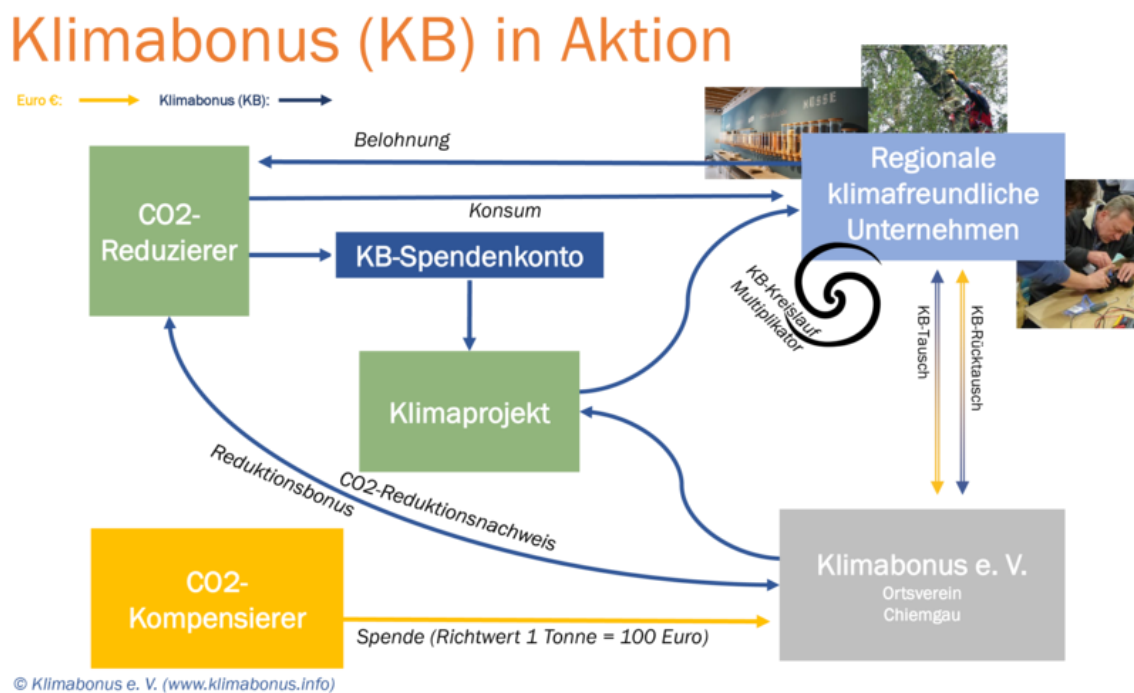
Forrás: https://www.chiemgauer.info/fileadmin/user_upload/Dateien_Verein/Chiemgauer-Statistik.pdf

A forgási sebesség lassulását a pandémia okozta intézkedések, fogyasztói magatartások szintén erősíthetik. A csökkenésnek véleményünk szerint a digitalizáció, online vásárlási szokások, illetve az ösztönzött „érintésmentes” kártyahasználat az oka. A helyi pénz egyik specifikuma a fizikai megjelenés, amely így a jelenlegi válság-tompító, gazdaságélénkítő cél elérésében inkább hátrány, mint előny. Bár van lehetőség Regiongeld-Karte használatára. Mindemellett a felhasználhatóságot tovább szűkíti, hiszen nem minden elfogadóhely egyben kártya-elfogadó hely is egyben. A Chiemgauer főleg készpénz alapon működik (a készpénz jelleg fenntartása a kibocsátók célja is), amely azonban kezd eltűnni a világból, ezt a folyamatot pedig tovább erősíti a világjárvány.

A Chiemgauer helyi pénzt – a WIR-rel szemben, ahol a profitorientáltság, a gazdasági célok dominálnak – alapvetően nonprofit célból, elsősorban az oktatás és a kutatás támogatására hozták létre. Míg a Chiemgauer működtetésénél a környezetvédelem és a kutatás számít prioritásnak, addig a Svájcban működő WIR-rendszer elsősorban a kis- és középvállalatok közötti kereskedelem serkentését tűzte ki célul. A kibocsátó szervezetet a céloknak megfelelően nonprofit szervezatként alapították. A Chiemgauer – a WIR-rel ellentétben – visszaváltható pénzhelyettesítő, ezért minden Chiemgauer mögött euró fedezet áll. (Varga, 2016) A Wörgl városában működő Unterguggenberger Institut által támogatott program (Gutschein, Imotion) szintén nonprofit közösségi érdekeket céloznak. Az egyik ilyen az Imotion, amelynek lényege, hogy a magánszemélyek – jellemzően idősek – kiváltják és a gyerekek/ fiatalok (min. 12 évesek) a számukra végzett társadalmi munkájukért cserébe fix díjban részesülnek (2,50 euró/óra), amely adómentes, nem minősül munkadíjnak, hanem az ajándékhoz áll legközelebb, mivel feltöltésre kerül ez az összeg egy kártyára, amellyel az elfogadóhelyeken tudnak vásárlást folytatni. Jelenleg Wörglben azonban tipikusan helyi pénz – mint amilyen az 1932-34 között működő wörgl-i Schilling (Freigeld) volt – nem létezik.

Silvio Gesell pénzzel kapcsolatos elképzelései abból indultak ki, hogy minél gyorsabb az áruk, avagy a pénz mozgása (cseréje), annál nagyobb a jövedelem-termelő képessége. Lényegében fordulóidő lerövidítésének érdekében várakozási díjat kell fizetni arra az időre, amíg a pénz „áll”. Ez pedig arra ösztönzi a fogyasztót, felhasználót, hogy minél gyorsabban „felhasználja” pénzét, tehát ösztönzi a vásárlást és a tőkét helyben tartja, ha az elfogadás tere szűkül. Ezáltal első szinten a helyi (lokális) gazdaságot fejleszti, másodsorban pedig a regionális. Ebből az elvből indult ki a Chiemgauer, amelyet Regiongeld-nek is hívnak. Amíg a wörgl-i Freigeld kifejezetten az önkormányzat által kibocsátott, a helyi gazdaságot életben tartó, működtető megoldás volt, tehát a lokális érdekek érvényesültek, addig a Chiemgauer már kiindulásként a régiót tartotta alapegységnek, tehát a regionális gazdaságélénkítést célozta a vállalatok bevonásával. Felismerték, hogy a regionális hálózaton belüli cégeknek érdekében áll, hogy egymással üzleteljenek, ezzel pedig élénkítik a régió gazdaságát. (Tóth, 2011) Tehát a helyi pénz koncepció már kiindulásként is inkább regionális szemléletű volt. Mára olyannyira elvált ez a felfogás a lokális szemlélettől, hogy a legújabban bevezetett Klimabonus által a globális érdekek is megjelentek. Stephen Belgin és Bernard Lietaer elméletei már a globális érdekeket, a globális célokat is megjelölik az alternatív pénzek viszonylatában. Tehát felismerik, hogy a helyi pénzek nem csak a helyi, mikroközösségek, helyi gazdaság működtetésének érdekét kell, hogy elérje, hanem a fenntartható fejlődést globális szinten látja elérhetőnek. Így megjegyzi, hogy például „A klímaváltozást tekintve elmondhatjuk, hogy a világ földfelszíni átlaghőmérséklete folyamatosan nő. (...) A klímaváltozás pénzben mért költségei elképesztően magasak. A világkereskedelem mintegy 40%-a foglalkozik a természeti anyagok és erőforrások kereskedelmével. Egy, a brit kormány által megrendelt jelentés becslése szerint 2050-re a klímaváltozás miatt a világgazdaság mintegy évi 5 százalékkal lassabban fog bővülni (2,2 billió dollár mai értéken). Ha figyelembe vesszük a növekvő hőmérséklet környezeti, egészségügyi és egyéb ismert hatásait, a veszteség akár az éves globális GDP (9 billió dollár) 20 százalékát is elérheti. A 2001. szeptember 11-i terrortámadások teljes

biztosítási veszteségét is figyelembe véve, a világ legnagyobb viszontbiztosító társasága, a Munich Re úgy nyilatkozott, hogy a jövőre vonatkozóan nem a terrorizmus a legnagyobb aggodalmuk, hanem a klímaváltozás.¹⁷ Paul Volcker, az amerikai jegybank szerepét betöltő Federal Reserve volt elnöke és Obama elnök Gazdasági Tanácsadó Testületének elnöke erre figyelmeztet: „ha nem lépünk most azonnal, akkor biztosak lehetünk benne, hogy gazdaságunk a következő harminc évben összeomlik. Minden, ami a dollárral, a kínai növekedéssel vagy bármi mással történhet, jelentéktelenné zsugorodik ahhoz képest, ami a Földdel történik a következő 30–40 évben, ha nem lépünk semmit [a klímaváltozás ügyében]”. (Belgin–Lietaer, 2017, pp. 37-38) Talán ennek a szellemében tolódt el a Gesell-i lokális felfogástól Chiemgauer, pontosabban a szervező, kibocsátó nonprofit szervezet. A klímabónusz projekt három hatásterületből áll: a klímabarát vásárlás, a CO₂-csökkentés és regionális klímakompensációs projektek. A fogyasztók, a regionális, klímabarát társaságok és a helyi klímavédelmi-kezdemenyezések is részt vesznek benne. A Chiemgauer úgy vált részévé ennek a kezdeményezésnek, hogy az egyes pénzeket (utalványokat) elláthatják a felhasználók ún. klímabónusz bélyegekkel, amely kedvezményt nyújt a negatív kamatra és ezáltal, illetve a globális (öko) célhoz történő hozzájárulás által növeli a helyi pénz használatát (a Chiemgauer e.V. munkatársainak várakozásai szerint). A program működését szemlélteti az alábbi ábra:

4. ábra: A Klímabónusz működési ábrája

Forrás: <https://www.chiemgauer.info/klimabonus/>

5. Összefoglalás

A jelenlegi gazdasági környezet nem kedvez a helyi pénzek terjedésének. A helyi pénzrendszerek fő előnyeit a magas kamatláb és a relatív pénzszűke kettős gazdasági környezetében tudja kifejteni. A Chiemgauer azért fontos példa a helyi pénzrendszerek közül, mert az önkormányzatok és a helyi pénzrendszerek kapcsolatának minősége itt pozitívan meghatározza a pénzügyi lehetőségeket. Az önkormányzatok bekapcsolódása a helyi pénzek működési rendszerébe a közhatalom gyakorlásában és hozzáállásában nyilvánul meg, amely a Chiemgauer kiváló példa.

A helyi pénzek társadalmi-gazdasági megalapozottsága a modern pénzrendszerek létrejöttével szükségszerűen felerősödik, mivel a belső érték nélküli pénzrendszerek is hasonló

bizalomra épülnek, a mögöttük felhalmozott áruk és szolgáltatások értéke határozza meg vásárlóértéküket. Álláspontunk szerint, bár mint e tanulmányban felvázolt jelenlegi gazdasági helyzet nem kedvez a helyi pénzkibocsátás további terjedésének (a Chiemgauer elterjedtségének mérséklődése és forgási sebességének csökkenése), a további helyi pénzek, forgatható utalványok kibocsátása, forgalmazása és működése egy lehetséges gazdaságfejlesztő és élénkítő hatást gyakorolhat, mivel égető szükség kínálkozik alternatív helyi megoldások keresésére és találására a gazdaságilag leszakadó hátrányos helyzetű térségekben. A helyi pénzrendszer véleményünk szerint főleg pont annak köszönheti népszerűségét és gazdaságot élénkítő hatását, hogy a helyi viszonyokhoz igazodóan alulról szervezeten jön létre és működik, ezért a helyi szervezeti egységeknek (helyi önkormányzat, szövetkezeti jellegű hitelintézetek, helyi mikro-vállalkozások) és a magasabb szintű központi jellegű, támogató funkciót betöltő intézményeknek, szervezeteknek (kormányzat, központi bank) együttműködése szükséges a működtetéshez. A kooperáció ideális esetben és a jövőre mutatóan a helyi pénz működésének elengedhetetlen eleme.

Felhasznált irodalom

- Belgin, S. – Lietaer, B. (2017): *Új pénz egy új világnak*. Budapest: Bankráció Kft.
- Gelleri, C. (2009): *Chiemgauer regiomoney: Theory and practice of a local currency*. International Journal of Community Currency Research Vol 13 (2009) pp. 61-75
- Gesell, S. (2011): *A természetes gazdasági rend*. Budapest: Kétezerregy Kiadó
- Parádi-Dolgos, A. – Kovács, T. – Gál, V. – Szóka, K. (2013): *Operation of Local Currency Systems: Chiemgauer* In: Szendrő, K. – Soós, M. (szerk.): *Proceedings of the 4th International Conference of Economic Sciences* Kaposvár: Kaposvár University
- Sárdi, G. (2012): *A pénzforgás biztosításának hagyományos és alternatív lehetőségei*. A Virtuális Intézet Közép-Európa Kutatására Közleményei 4. évfolyam 1. szám. pp. 157-165
- Szemerédi, E. – Szigeti, C. (2019): *Zöldúton – Pénzalternatívák és alternatív pénzek a fenntartható fejlődés szolgálatában*. Valóság. 62. évf. 1. sz. 65-84.
- Székely Cs. (2010): *Komplementer pénz és a helyi gazdaságélénkítés*. Gazdaság és Társadalom, 2010:1 pp. 83-95.
- Szóka K. (2013): *A helyi pénz és társadalmi vonatkozásai*. Acta Scientiarum Socialium 38 pp. 59-66.
- Tóth B. I. (2011): *A helyi valuta szerepe a lokális gazdaságfejlesztésben: A bajor Chiemsee Regiogeld és a soproni Kékfrank-utalvány kezdeményezés*. Pénzügyi Szemle/Public Finance Quarterly 56:1 pp. 66-77.
- Varga, J. (2016): *Helyi pénzek működésének nemzetközi tapasztalatai*. In: Kerekes, S. (szerk.): *Pénzügyekről másképpen: Fenntarthatóság és közösségi pénzügyek*. (pp. 209-234.) Budapest: CompLex Wolters Kluwer.